

КАРЕЛ ЧАПЕК

СМЪРТТА НА БАРОН

ГАНДАРА

Превод от чешки: Светомир Иванчев, Григор Ленков, 1966

chitanka.info

— Хванали са го — намеси се господин Меншик, — полицията в Ливерпул сигурно е открила тоя убиец; това е било професионално убийство, а тях обикновено ги разкриват. В такива случаи прибират всички нехранимайковци, които им са известни и които не са в затвора, и хайде сега докажете алибите си. Щом нямаш алиби, значи ти си. Тя, полицията, не обича да работи с неизвестни фактори или величини; и, така да се каже, гледа да ги сведе до известни или, с други думи, банални величини. Като пипнат веднъж някого в ръцете си, премерват го, вземат му отпечатъци от пръстите и след това вече той е тухен човек; от този миг те се обръщат към него с доверие винаги, когато се случи нещо; търсят го като стар познат, както човек се бърсне при един определен бърснар или пък си купува цигари само от една будка. Полошото е, когато престъплението бива извършено от някой любител или новак, примерно от вас или от мене; тогава вече за полицията е по-трудно да му хване следите.

В дирекцията на полицията аз имам един роднина, викат го съветника Питър, чично е на жена ми. Та този чично Питър казва, че когато се касае за кражба, сигурно я е извършил някой зарегистриран специалист; а ако се касае за убийство, най-вероятно убиецът да е някой от семейството. Има си човекът стабилни възгледи, така например чично Питър твърди, че човек рядко ще се случи да убие чужд човек, защото това не било лесна работа; между познатите по се намирал сгоден случай, а в собственото ви семейство работата била още по-лесна. Като му се падне някое убийство, той веднага гледа да се осведоми кой е могъл да го извърши с най-малко рискове и тръгва по тая следа.

— Знаеш ли, Меншик — казва ми той, — аз нямам — ама капка фантазия нямам, а да кажеш, пипе — пипе също нямам; всеки ще ти каже, че съм най-големият мухъльо в дирекцията. Знаеш ли, аз съм еднакво примитивен като убиеца; и каквото ми хрумне, то е също толкова банално, обикновено и глупаво, колкото са били и неговите собствени мотиви, планът му и самата му постъпка; но ще ти кажа, че именно поради това в повечето случаи аз си постигам целта.

Не знам някой от вас дали помни убийството на оня чужденец барон Гандара. Той беше един такъв загадъчен авантюрист, косата му като врано крило и беше красив като Люцифер; живееше в една от вилите при Гребовка, а там от време на време ставаха такива неща,

които просто не могат да се опишат. Един ден призори край вилата се разнесли два изстрела от пистолет, вдигнали тревога и намерили барона убит в градината на вилата. Портфейлът му бил изчезнал, но иначе никаква друга следа нямало, за която да се хване човек; с една дума, първостепенна загадка. И това убийство го дават на чичо Питър, защото в момента нямал друга задача; шефът му предварително между другото му подхвърлил, колега, казва, този случай наистина не е във вашия стил, но постараите се да покажете, че все още не сте узрял за пенсия. Чичо Питър измърморил, че ще се постарае, и отишъл на местопрестъплението. Там не намерил нищо, разбира се, наругал детективите и се върнал в службата, да изпуши една лула на бюрото си. Всеки, който би го видял така потънал в облаци от смрадлив дим, би си помислил, че чичо Питър промишлява върху възложението му случай, но би сгрешил: чичо Питър не мисел нищо, защото по принцип отхвърляше мисленето. „Убиецът също не мисли — казващето той, — на него или ще му хрумне да извърши убийството, или няма да му хрумне.“

Останалите му колеги от дирекцията съжалявали чичо Питър; това не е случай за него; казали те, жалко за този интересен казус; на Питър му дайте някоя стара баба, убита от собствения й племенник или от симпатията на слугинята й. И затова един от колегите му, инспекторът Мейзлик, се отбил уж случайно при чичо Питър, седнал на бюрото му и му казал:

— Е как, господин съветник, има ли нещо ново по случая Гандара?

— Още нищо не може да се каже, но може да има някой братовчед, който да е свършил тая работа — отвърнал му чичо Питър.

— Господин съветник — казал доктор Мейзлик с желание да му помогне, — този случай ще е малко по-друг. Трябва да имате предвид, че барон Гандара беше голям международен шпионин; кой знае за какво ли се касае в случая — не мога да се освободя просто от мисълта за изчезналия му портфейл. На ваше място бих се постарал да се осведомя...

Чичо Питър поклатил глава.

— Колега — казал той, — всеки си има метод; преди всичко трябва да се разбере няма ли тук някакви роднини, които да очакват наследство от него.

— Освен това — продължил доктор Мейзлик — известно ни е, че барон Гандара беше голям комарджия; вие не се движите в обществото, господин съветник, вие играете само домино у Меншикови и нямате връзки; ако искате, аз мога да поразпитам кой е играл през последните дни с него — знаете ли, в случая може да се касае за така наречения дълг на честта...

Чичо Питър се навъシリ.

— Слушайте — казал той, — това не са за мене работи; аз никога не съм работил в тия висши кръгове на обществото, а нямам и намерение да се залавям на стари години. Оставете ме на мира с тоя дълг на честта, такъв случай, откак се помня, не съм имал. Ако не е семайно убийство, то ще бъде убийство за грабеж; и ще го е извършил, разбира се, някой вътрешен човек. Може готвачката да има някой племенник.

— А може да е и шофьорът на Гандара — казал Мейзлик, за да ядоса чичо Питър.

Чичо Питър завъртял глава.

— Шофьорът ли — казал, — не ми се е случвало още; не си спомням изобщо шофьор да е извършил убийство за грабеж. Шофьорите пият и крадат бензин; но шофьор убиец не съм срещал още. Така е, Мейзлик, така е, мойто момче, аз вярвам на собствения си опит. Като остареете и вие като мене...

Доктор Мейзлик стоял като на тръни.

— Господин съветник — побързал да каже той, — съществува още една възможност. Барон Гандара имаше връзка с една омъжена дама; най-красивата жена в Прага. Може да е убийство от ревност.

— Това се случва — съгласил се чичо Питър. — И мал съм пет такива случаи. А какво работи мъжът на тая дамичка?

— Крупен търговец е — казал господин Мейзлик. — Много голяма и известна фирма.

Чичо Питър се замислил.

— И това няма да е — казал той. — Не ми се е случвало още едър търговец да застреля някого. Мошеничествата, да, те са по тяхната част; но убийствата от ревност, те остават в малко по-други среди. И дума да не става, колега!

— А знаете ли — продължил доктор Мейзлик — от какво живееше тоя барон Гандара, господин съветник? От изнудване. Той

знаеше ужасни неща за — е, за цял ред много богати хора. Заслужава да се помисли кой би могъл да има интерес от — хм, — от премахването му.

— Виждате ли — отговорил му чично Питър, — имах вече един подобен случай, но не можахме да го докажем; изложихме се само. Не ми трябва, няма да си горя втори път пръстите с такава работа. Мене ме задоволява и обикновеното убийство за грабеж; не обичам тия сензации и загадъчни афери. Когато бях на вашите години, също си мислех, че ще ми се удаде някога да разплета някаква голяма криминална афера; всеки си има честолюбие. Но с годините всичко минава, майто момче; накрая човек вижда, че престъпленията са от най-банален характер...

— Барон Гандара не е банален случай — възразил инспекторът Мейзлик. — Аз го познавах много добре: мошеник от класа, черен като циганин — най-красивия негодник, какъвто съм виждал някога. Загадъчен тип. Демон. Непочтен картоиграч. Самозван барон. Как мислите, такъв човек не може да умре от обикновена смърт, нито пък да бъде убит ей така. Тук се касае за нещо много повече. За много загадъчни неща.

— Защо го възлагат на мене тогава — измърморил недоволен чично Питър. — В мята глава загадъчните неща не се побират. Плюя аз на загадъчните неща. Аз обичам обикновените и ясни убийства, каквото е например убийството на някоя будкаджийка. Какво си представяте вие, няма да седна сега да се уча на нови методи. Като са го възложили на мене, ще си го работя посвоему и ще излезе обикновено убийство за грабеж. Ако го бяха възложили на вас, щеше да излезе криминална сензация, любовен роман или политическо престъпление. Вие, Мейзлик, имате романтичен вкус; от тоя материал вие ще изфабрикувате фантастичен случай. Жалко, че не го възложиха на вас.

— Вижте какво — нетърпеливо продължил доктор Мейзлик, — бихте ли възразявали, ако аз... съвсем частно... се позанимая с този въпрос? Знаете ли, аз имам толкова познати, които знаят най-различни работи за тоя Гандара. Естествено сведенията, които събра, ще ги предоставя на ваше разположение — побързал да добави Мейзлик. — Случаят си остава пак ваш, нали така — какво ще кажете, а?

Чично Питър раздразнено изсумтял.

— Много благодаря — казал, — но няма да я бъде. Колега, вие имате друг стил, не е като моя; вие ще изкарате от този случай нещо съвършено различно, не това, което аз бих изкаран. Тези неща не могат да се смесват. За какво ще ми са на мене вашите шпиони, картоиграчи, дамички и целият този хайлайф? Не е за мене тая работа, приятелю. Щом аз трябва да се занимавам с това, тогава цялата работа ще излезе най-банален и мръсен случай, както обикновено става при мене... Всеки работи, както знае.

В този момент на вратата се почукalo и в стаята влязъл един детектив.

— Господин съветник — доложил той, — установи се, че портиерът във вилата на Гандара има племенник. Двайсетгодишен хлапак, безработен, живее във Вършовице, номер 1451. Често е посещавал портиера. Слугинята пък има любовник войник; но той сега е на маневри.

— Хубаво — казал чично Питър. — Намерете племенника на портиера, направете проверка в жилището му и го доведете тук.

След два часа чично Питър държал в ръката си портфейла на Гандара, който намерили под дюшека на младежа; през нощта хванали хлапака, както гуляел, а на сутринта той признал, че застрелял Гандара, за да открадне портфейла му; в него имало над петдесет хиляди крони.

— Виждаш ли, Меншик — каза ми след това чично Питър, — това е абсолютно същият случай, както с оная баба на улица „Кршеменцова“; и нея я беше убил племенникът на портиера. Представи си ти сега, че бяха възложили работата на Мейзлик, какво щеше да изкара той от този случай, а! Но аз нямам фантазия за тия неща, там е работата.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.